

IN MEMORIAM

MARIJA GRZEGORZEWSKA

Dana 7. maja ove godine u Varšavi (Poljska) umrla je dr Marija Grzegorzewska.

Marija Grzegorzewska rođena je 18. maja 1888. godine u Vilnu. Srednju školu svršila je u Varšavi, a studije je otpočela na Jagelonskom univerzitetu u Krakovu. Zainteresirana za pedagoške studije, po završenim biološkim studijama, odlazi u Brisel gdje na Filozofskom fakultetu završava pedagoške studije sa zvanjem profesora psihologije. U Parizu nastavlja da studira estetiku i na Sorboni 1916. godine doktorira na obradi disertacije: »Essai sur le Développement du Sentiment esthétique«. Po završetku prvog svjetskog rata vraća se u Poljsku. Ministarstvo prosvjete postavilo ju je za inspektora specijalnog školstva. Već u ulozi inspektora organizira Institut za specijalnu pedagogiju. Za direktora Instituta postavljena je Marija Grzegorzewska na čijem je čelu ostala sve do svoje smrti.

Marija Grzegorzewska svoju plodnu djelatnost ne ograničava samo na školske probleme, već sudjeluje u organiziranju socijalne zaštite djeteta uopće. Naročito se njena djelatnost ogleda kao vrlo plodna u Udruženju poljskih učitelja i profesora u kome formira sekciju specijalnog školstva, koju uspješno vodi u svojstvu predsjednika sve do smrti.

Kao predsjednik sekcije specijalnog školstva pokreće izdavanje prvog časopisa »Specijalna škola« čijim glavnim urednikom ostaje do posljednjeg dana života. Zatim organizira Društvo pedagoga Poljske u kome također razvija bogatu naučnu djelatnost. Pokreće izdavanje i uređivanje časopisa »Pedagoški pokret« i »Bilten rajonskih konferencija«.

Marija Grzegorzewska u toku svog osamdesetogodišnjeg života napisala je 50 raznih publikacija i nekoliko stotina naučnih rasprava iz oblasti defektologije, odnosno specijalne pedagogije, specijalne psihologije i drugih oblasti. Najveće njeno djelo je »Psihologija slijepih«. Kao naučni radnik radi u svim organizacijama: u Udruženju slijepih, u Udruženju gluhih, u Udruženju prijatelja oligofrene djece, u Udruženju invalidnih lica.

Marija Grzegorzewska je tvorac naučne teorije specijalnog školstva s kojom Poljsku čini vrlo poznatom u svijetu. Kao eminentnog naučnika, Univerzitet u Varšavi angažira je za redovnog profesora specijalne pedagogije i bila je šef katedre sve do posljednjih dana svoga života.

Marija Grzegorzewska bila je veliki humanist. Ljude svih slojeva mnogo je voljela i mnogo je radila za njihovo dobro. Naročito je bila s bolećivošću nakhlonjena prema onima koji su bili čulno oštećeni, fizički invalidni i odgojno zapušteni. Da bi im pomogla da se rehabilitiraju i da se nađu kao osposobljeni

u sredini normalnih ljudi, organizira i vodi energičnu borbu sa svim nedaćama koje su se postavljale na životnom putu defektnih lica svih kategorija. Jedna od tih borbi za mentalno nerazvijenu djecu sastojala se u organizaciji specijalne škole, u kojoj bi se ona odgajala i obrazovala i da pripremi stručne kadrove koji bi u specijalnim školama radili.

Njen veliki trud donosio je i velike plodove: stotine specijalnih škola, hiljade osposobljenih učila za specijalan nastavni rad, stotine hiljada defektnih lica osposobljenih da mogu u sredini normalnih ljudi živjeti i raditi i sa svojim radom biti od koristi sebi i zajednici. Plodovi njenog stvaralačkog rada su plodovi njenih plemenitih misli i humanog rada, to su u stvari plodovi njenog života.

Marija Grzegorzewska je cijelog svog života bila neumorna na radu. Od onog momenta kada je osnovala Institut i postala njegovim direktorom, istovremeno je otpočela s predavanjima na Institutu i posljednji sat je održala 6. maja, tj. uoči smrti. Puno 42 godine ona je držala predavanja na Institutu a od posljednjeg rata i na Filozofskom fakultetu, nastojeći da svojim bogatim iskustvom izgradi što potpunijeg, razumnijeg i humanijeg čovjeka. Sa svojim naučnim zamahom na polju pedagoške nauke mnoge radne ljude okupila je oko sebe i zagrijala ih za svoje ideje. Za taj veliki humani rad, za neugasivu vjeru u vrijednost čovjeka i za neutoljivu brigu da čovjeka učini što naprednijim, sposobnijim i požrtvovnijim za rad, stekla je mnogobrojne poštovaloce u zemlji i izvan nje.

Iako fizički više ne postoji, njene će ideje i misli kao velike vrijednosti njenog života i rada živjeti ne samo u dobu u kome smo, već će one razrastati i rasprostrirat će se među mnogobrojnim pokoljenjima učitelja i djece. Njena djela bit će neiscrpna riznica vrijednosti koje će mnogim učenjacima biti osnova na kojoj će zasnivati i izgrađivati svoje sve novije i novije filozofsko-pedagoške koncepcije. Tim vrijednostima mjere se i vrijednosti ljudi, koji svojim primjernim životom i radom podstrekavaju pokoljenja na konstruktivan rad i na stvaranja.

Marija Grzegorzewska u novom društvenom poretku Poljske, shvatila je potrebu njene zemlje i za tu potrebu stvarala novog čovjeka. Našavši se kao rijetka među najrjeđim tvorcima nove Poljske, za njenu obnovu i za njen ubrzani razvitak, Vlada Poljske Republike odlikovala ju je najvećim poljskim ordenom »Ordenom obnove Poljske Narodne Republike« i doznačila joj titulu »Zasluzni učitelj suvremene poljske republike«.

Marija Grzegorzewska kao zaslužna među najzaslužnijima sahranjena je na mjestu gdje se sahranjuju najzaslužniji ljudi Poljske. Njeni posmrtni ostaci sahranjeni su u grobnicu koja se našla među grobovima: Jana Kepure i Padarevskog, svjetskih muzičkih umjetnika.

Specijalno školstvo svijeta napustio je veliki prijatelj, veliki učenjak i veliki čovjek. Slava joj.

D. Ristović